

Slachtoffermindset, zondebok zoeken en ontmenselijking: De weg naar genocide

De historische ontwikkeling van het vooroorlogse Duitsland en de acties van Israël tot 17 mei 2025 laten een diepe en verontrustende gelijkenis zien in hoe de slachtoffermindset van een natie kan leiden tot systematische targeting van een minderheidsgroep, wat uiteindelijk culmineert in genocide. Beide gevallen tonen een patroon van het cultiveren van een nationaal slachtofferverhaal, het verantwoordelijk houden van een minderheid voor maatschappelijke uitdagingen, het ontmenselijken van die groep, het aanzetten tot geweld tegen hen, en het eindigen in genocidale daden. Dit essay onderzoekt de acties van Israël tegen Palestijnen – via publieke retoriek, militaire operaties, mensenrechtenrapporten en academische analyses – en vergelijkt deze met de behandeling van Joden door Duitsland in de jaren 1920 en 1930, die leidde tot de Holocaust.

I. Slachtoffermindset: De basis voor agressie

Vooroorlogs Duitsland (1919–1939): Na de Eerste Wereldoorlog koesterde Duitsland een diep gevoel van slachtofferschap, aangewakkerd door het Verdrag van Versailles, dat zware herstelbetalingen en territoriale verliezen oplegde. Dit verhaal portretteerde Duitsland als onrechtvaardig onderdrukt, verraden door interne krachten die zijn positie verzwakten. Door propaganda, onderwijs en publieke discours werden Duitsers geconditioneerd om zichzelf als slachtoffers te zien, gericht op nationaal lijden en de noodzaak om hun vroegere glorie te herwinnen. Deze mindset, gekenmerkt door zelfmedelijden en weigering om de rol van de natie in haar eigen uitdagingen te erkennen, legde de basis voor agressief beleid tegen degenen die verantwoordelijk werden gehouden voor de problemen van Duitsland.

Israël (1948–2025): De nationale identiteit van Israël is diep gevormd door het trauma van de Holocaust, waarbij 6 miljoen Joden omkwamen en een blijvende impact op het Joodse bewustzijn achterlieten. Het principe van “Nooit meer” positioneert Israël als een eeuwig slachtoffer, voortdurend bedreigd door krachten die zijn vernietiging zoeken, wat doet denken aan de nazi-vervolging. Het Wikipedia-artikel over de slachtoffermindset identificeert kenmerken zoals zelfmedelijden, moreel elitisme en gebrek aan empathie, die diep geworteld zijn in de Israëlische samenleving. Holocaustonderwijs, nationale herdenkingen en politieke retoriek versterken dit slachtofferschap, waarbij historisch trauma vaak wordt gekoppeld aan hedendaagse bedreigingen zoals het Palestijnse verzet. Deze mindset is duidelijk in Israëls reactie op internationale kritiek – zoals de zaak van Zuid-Afrika bij het Internationaal Gerechtshof in 2024 – waarbij beschuldigingen van genocide worden afgedaan als antisemitische aanvallen op Israëls bestaansrecht, wat een overgevoeligheid voor kritiek en een behoefte aan erkenning van zijn lijden weerspiegelt.

Parallel: Beide naties cultiveerden een slachtoffermindset die de dader-slachtoffer-dynamiek omkeerde. Duitsland presenteerde zichzelf als slachtoffer van verraad en onderdrukking, terwijl Israël zichzelf ziet als slachtoffer van antisemitische agressie, geworteld in de herinnering aan de Holocaust. Deze mindset, zoals beschreven in het Wikipedia-artikel, bevordert een weigering om verantwoordelijkheid te nemen – Duitsland voor zijn rol in de Eerste Wereldoorlog, Israël voor zijn rol in de bezetting – waardoor beide geweld tegen een als zondebok gekozen minderheid konden rechtvaardigen.

II. Zondebok zoeken: De minderheid verantwoordelijk houden voor maatschappelijke uitdagingen

Vooroorlogs Duitsland: In de jaren 1920 en 1930 maakte Duitsland Joden tot zondebok voor zijn maatschappelijke problemen, waarbij economische crises zoals de hyperinflatie van 1923, werkloosheid en cultureel verval aan hun invloed werden toegeschreven. Propaganda schilderde Joden af als ontrouwe opportunisten die Duitsers uitbuiten, en kaderde hen als een interne vijand verantwoordelijk voor de strijd van de natie. Dit verhaal werd versterkt door media, onderwijs en openbaar beleid, zoals wetten die Joden uitsloten van publieke functies, waardoor de perceptie werd verstevigd dat zij de wortel van de problemen van Duitsland waren.

Israël: Sinds zijn oprichting in 1948 heeft Israël consequent Palestijnen verantwoordelijk gehouden voor zijn veiligheids- en politieke uitdagingen, vaak de systematische onderdrukking door de bezetting negerend. Het artikel van 2023 over de dood van 36 Palestijnse kinderen in de Westelijke Jordaanoever illustreert dit, aangezien Israëlische strijdkrachten de dood rechtvaardigden door de kinderen als bedreigingen te bestempelen voor kleine daden zoals het gooien van stenen, zelfs de jongste Palestijnen tot zondebok makend voor onrust. De aanval van 7 oktober 2023, aanvankelijk gerapporteerd als een door Hamas geleid bloedbad dat 1.195 Israëlische doden veroorzaakte, werd gebruikt om de gehele Palestijnse bevolking te demoniseren. Latere onderzoeken toonden echter aan dat het gebruik van de “Hannibal-richtlijn” door het Israëlische leger – het inzetten van willekeurige kracht om te voorkomen dat Israëlische soldaten gevangenen worden genomen, zelfs ten koste van Israëlische levens – bijdroeg aan deze slachtoffers, met rapporten die aangeven dat helikoptervuur en tankbeschietingen Israëlische gijzelaars samen met Hamas-strijders doodden. Desondanks maakt het bredere verhaal alle Palestijnen tot zondebok, zoals weerspiegeld in mensenrechtenrapporten van december 2024 die systematisch geweld tegen burgers documenteren. Publieke retoriek, zoals de kreten van “Dood aan de Arabieren” tijdens de Vlaggenmars in Jeruzalem in 2023, maakt Palestijnen verder tot zondebok, wat impliceert dat hun loutere aanwezigheid een probleem is, een sentiment dat wordt herhaald door extreemrechtse leiders die Palestijnen afschilderen als obstakels voor Israëls overleving.

Parallel: Beide naties maakten een minderheid tot zondebok voor maatschappelijke problemen. Duitsland gaf Joden de schuld van economische en culturele problemen, terwijl Israël Palestijnen de schuld geeft van veiligheidsbedreigingen, vaak de rol van de bezetting in het aanwakken van verzet en de eigen acties negerend, zoals de bijdrage van de Hannibal-richtlijn aan de Israëlische doden op 7 oktober. Het kenmerk van het Wikipedia-arti-

kel van “anderen identificeren als de oorzaak van een ongewenste situatie” is in beide gevallen evident, waarbij Duitsland zijn eigen mislukkingen ontkent en Israël verantwoordelijkheid ontduikt, waardoor agressieve acties tegen de zondebokgroep worden gerechtvaardigd.

III. Ontmenselijking en aanzetting tot geweld

Vooroorlogs Duitsland: Ontmenselijking was een hoeksteen van het beleid van vooroorlogs Duitsland, waarbij propaganda Joden afschilderde als submenselijke bedreigingen voor het “Arische” ras. Mediacampagnes en publieke campagnes ont deden Joden van hun menselijkheid en stelden hen voor als maatschappelijke gevaren. Deze retoriek zette aan tot geweld, waarbij massabijeenkomsten de Duitse superioriteit verheerlijkten terwijl ze Joden belasterden, waardoor vijandigheid werd genormaliseerd. Tegen 1938 brak door de staat goedgekeurd geweld tegen Joodse gemeenschappen uit, een direct resultaat van jarenlange ontmenselijkende propaganda die de bevolking ongevoelig maakte voor Joods lijden.

Israël: Israëls ontmenselijking van Palestijnen is duidelijk in zowel retoriek als acties. De Vlaggenmars in Jeruzalem van 2023, waarbij deelnemers “Dood aan de Arabieren” riepen, weerspiegelt publieke aanzetting tot geweld, waarbij Palestijnen worden afgeschilderd als een collectieve vijand die de dood verdient, vergelijkbaar met de vijandige leuzen van Duitse bijeenkomsten. Het artikel van 2023 over de dood van Palestijnse kinderen in de Westelijke Jordaanoever toont deze ontmenselijking verder aan, aangezien kinderen werden behandeld als bedreigingen die geneutraliseerd moesten worden, waarbij Israëls strijdkrachten weinig respect toonden voor hun menselijkheid, vaak dodelijk geweld rechtvaardigend tegen kleine daden. In Gaza benadrukt het mensenrechtenrapport van december 2024 systematisch geweld, waaronder aanvallen op civiele infrastructuur zoals ziekenhuizen en het opleggen van hongersnoodomstandigheden, waarbij Palestijnen worden gereduceerd tot louter doelen in een militaire campagne, zonder rekening te houden met hun fundamentele menselijkheid.

Parallel: Beide naties ontmenselijkten een minderheid om geweld aan te wakkeren. Duitsland gebruikte expliciete propaganda om Joden als submenselijk af te schilderen, terwijl Israëls ontmenselijking praktisch is, waarbij Palestijnen worden behandeld als bedreigingen die geëlimineerd moeten worden, zoals de bewijzen laten zien. Het kenmerk van “gebrek aan empathie” uit het Wikipedia-artikel is in beide gevallen evident – Duitsland negeerde Joods lijden, en Israël veronachtzaamt Palestijnse levens, waardoor geweld tegen de ontmenselijkte groep wordt genormaliseerd.

IV. Hoogtepunt in genocide

Vooroorlogs Duitsland tot de Tweede Wereldoorlog (1939–1945): De ontwikkeling van Duitsland bereikte zijn hoogtepunt in de Holocaust, die in 1941 begon en leidde tot de genocide van 6 miljoen Joden. Dit was het resultaat van jarenlange indoctrinatie, zondebok zoeken en ontmenselijking, waarbij de staat systematische methoden – vernietigingskampen, massaschietpartijen en hongersnood in getto's – gebruikte om de Joodse bevolking

uit te roeien. De intentie om de groep te vernietigen was duidelijk, voldoende aan de definitie van de VN-Genocideconventie, en werd gerechtvaardigd door een slachtoffermindset die Joden afschilderde als een existentiële bedreiging voor het voortbestaan van Duitsland, waardoor de bevolking ongevoelig werd voor de gepleegde wreedheden.

Israël (2023–2025): Israëls acties tegen Palestijnen na de aanval van 7 oktober 2023 culmineerden in een genocide, zoals bevestigd door het artikel van Genocide Studies NRC van mei 2025, dat noteert dat onderzoekers unaniem Israëls acties in Gaza als “genocidaal” kwalificeren, en door het Amnesty International-rapport van december 2024. Het bewijs omvat:

- **Systematisch geweld en ontbering:** Het rapport van december 2024 documenteert aanvallen op civiele infrastructuur, zoals ziekenhuizen, en het opleggen van hongersnoodomstandigheden, naast een dodental van meer dan 44.000 Palestijnen en 1,9 miljoen ontheemden tot november 2024, volgens UNRWA.
- **Intentie:** De systematische aard van deze acties, gericht op het onleefbaar maken van Gaza, sluit aan bij de criteria van de VN-Genocideconventie – moord, het veroorzaken van ernstige schade en het opleggen van omstandigheden om fysieke vernietiging te veroorzaken.

Israëls slachtoffermindset, zoals beschreven in het Wikipedia-artikel, maakt deze genocide mogelijk door kenmerken zoals moreel elitisme (Israël als moreel superieur beschouwen), gebrek aan empathie (het negeren van Palestijns lijden) en herkauwen (focussen op Israëls trauma), waarbij de systematische vernietiging van Palestijnen wordt gerechtvaardigd als een “defensieve” daad tegen een waargenomen bedreiging.

Parallel: Beide naties bereikten hun hoogtepunt in genocide, gedreven door een slachtoffermindset. De Holocaust van Duitsland en de genocide van Israël in Gaza omvatten door de staat gestuurd geweld gericht op de vernietiging van een minderheid, gebruikmakend van systematische methoden (moord, ontbering) en tonen een duidelijke intentie om de groep uit te roeien. De schaal verschilt – 6 miljoen Joden tegenover meer dan 44.000 Palestijnen – maar de intentie en mechanismen zijn opvallend vergelijkbaar.

V. Nietzsches waarschuwingen: Transformatie door de slachtoffermindset

De citaten van Nietzsche – “Wie met monsters vecht, moet ervoor waken dat hij zelf geen monster wordt” en “Als je lang in een afgrond kijkt, kijkt de afgrond ook in jou” – bieden een filosofische lens om te begrijpen hoe de slachtoffermindset beide naties transformeerde in daders van genocide.

Vechten met monsters

- **Vooroorlogs Duitsland:** Duitsland kaderde Joden als het “monster” dat zijn voortbestaan bedreigde, en gebruikte dit verhaal om hun uitsluiting en uiteindelijke uitroeiing te rechtvaardigen. In het bestrijden van dit vermeende kwaad werd Duitsland

monsterlijk, ontmenselijkte Joden door propaganda en pleegde genocide tijdens de Holocaust.

- **Israël:** Israël positioneert Palestijnen als “monsters”, vaak vergeleken met historische onderdrukkers, om zijn acties te rechtvaardigen. Maar daarbij neemt het monsterlijke tactieken aan – het doden van kinderen in de Westelijke Jordaanoever, aanvallen op civiele infrastructuur in Gaza, en het plegen van genocide, zoals bewezen door het mensenrechtenrapport van 2024 en het NRC-artikel van 2025. De slachtoffermindset met zijn morele elitisme excuseert deze daden als noodzakelijk voor overleving, wat de rechtvaardigingen van Duitsland weerspiegelt.

In de afgrond kijken

- **Vooroorlogs Duitsland:** De fixatie van Duitsland op zijn naoorlogse grieven – de “afgrond” van nationale vernedering – leidde ertoe dat het die duisternis weerspiegelde, vervallend in morele corruptie met de Holocaust, terwijl het het kwaad werd dat het beweerde te bestrijden.
- **Israël:** Israëls obsessie met het Holocaust-trauma – de “afgrond” van historisch lijden – wordt weerspiegeld in zijn acties, aangezien het genocide pleegt in Gaza, de wreedheden weerspiegeland die het zwoer te voorkomen. De kenmerken van het Wikipedia-artikel, zoals gebrek aan empathie en herkauwen, verergeren deze neergang, aangezien Israël zich richt op zijn eigen pijn terwijl het Palestijns lijden negeert.

Parallel: Nietzsches waarschuwingen benadrukken de transformerende kracht van de slachtoffermindset in beide naties. In het vechten tegen een vermeende vijand werden ze daders van genocide; door in hun respectievelijke afgronden van trauma te kijken, weerspiegelden ze die duisternis, waarbij ze de tactieken van hun historische onderdrukkers overnamen.

VI. Bredere implicaties en ethische zorgen

De parallellen tussen vooroorlogs Duitsland en Israël tot 17 mei 2025 onthullen een gevaarlijk patroon: een bewapende slachtoffermindset kan leiden tot de systematische vernietiging van een minderheidsgroep. De ontwikkeling van Duitsland – van de vroege jaren 1920 tot de Holocaust – laat zien hoe indoctrinatie, zondebok zoeken en ontmenselijking culminerend in genocide. De ontwikkeling van Israël – van zijn oprichting in 1948 tot de genocide in Gaza – volgt een vergelijkbaar pad, waarbij de slachtoffermindset dezelfde mechanismen mogelijk maakt, zoals blijkt uit bewijzen van publieke leuzen, militair geweld en systematische vernietiging.

Ethische zorgen:

- **Morele ironie:** Israël, opgericht als toevluchtsoord tegen genocide, repliceert tactieken die doen denken aan nazi-Duitsland tegen Palestijnen, in tegenspraak met zijn fundamentele ethos van “Nooit meer”. Het gebrek aan empathie en moreel elitisme

maakt Israël blind voor deze ironie, aangezien het zijn slachtofferstatus boven de menselijkheid van Palestijnen stelt.

- **Internationale medeplichtigheid:** Het falen van de internationale gemeenschap om de Holocaust tot 1945 te stoppen, wordt weerspiegeld in haar ontoereikende reactie op de genocide van Israël, zoals opgemerkt in het NRC-artikel van 2025, waardoor wreedheden kunnen voortduren ondanks juridische acties zoals de zaak van het Internationaal Gerechtshof in

2024.

- **Cyclus van trauma:** Israëls acties bestendigen een cyclus van trauma, aangezien het lijden van Palestijnen het lijden van Joden onder de nazi's weerspiegelt, wat mogelijk toekomstige conflicten en ressentimenten aanwakkert. Het initiële verhaal rond de aanval van 7 oktober 2023, dat Palestijnen tot zondebok maakte ondanks Israëls rol in sommige slachtoffers, verergert deze cyclus.

Conclusie

De parallellen tussen vooroorlogs Duitsland en Israël tot 17 mei 2025 zijn zowel diepgaand als diep verontrustend. Beide naties, gedreven door een slachtoffermindset – Duitsland na de Eerste Wereldoorlog, Israël na de Holocaust – maakten een minderheid (Joden, Palestijnen) tot zondebok voor maatschappelijke problemen, ontmenselijkten hen, zetten aan tot geweld en pleegden uiteindelijk genocide. De Holocaust van Duitsland en de genocide van Israël in Gaza, zoals bewezen door publieke retoriek, militaire acties, mensenrechtenrapporten en academische consensus, weerspiegelen dezelfde mechanismen: door de staat gestuurd geweld, systematische methoden en een intentie tot uitroeiing, gerechtvaardigd door een weigering om verantwoordelijkheid te nemen en een gebrek aan empathie voor de doelgroep. Nietzsches waarschuwingen verlichten deze transformatie, aangezien beide naties het “monster” werden waartegen ze vochten en de “afgrond” van hun trauma in hun acties weerspiegelden. Deze analyse onderstreept de gevaren van de slachtoffermindset bij het in stand houden van geweldscycli en dringt aan op een kritische reflectie op hoe historische trauma's kunnen leiden tot nieuwe wreedheden als ze niet worden aangepakt met empathie en verantwoordelijkheid.